

Miljøverndepartementet
Avdeling for naturforvaltning
Postboks 8013
Dep, 0030 Oslo

Høringssvar til Miljøverndepartementets forslag til endringer i Viltloven og Rovviltforskriften

NOAH legger følgende betraktninger til grunn for sitt høringssvar:

Lavt antall rovdyr i Norge

Gaupa er listet som sårbar i Norge, med svært liten populasjon/areal. Jerven er listet som sterkt truet, med svært liten populasjon/areal. Begge artene er oppført på global rødliste. Med det lave estimatet for gauper og jerv i Norge, er disse bestandene ikke sikret langsiktig overlevelse. Genetikere, som Linda Laikre, viser til at en kombinasjon av lite genetisk variasjon og innavl kan gi katastrofale følger for de minimale bestandene av rovdyr.

Bjørnebestanden er langt unna bestandsmålet med 15 årlige ynglinger, og er av den grunn foreslått unntatt fra departementets endringsforslag til Viltlovens § 11, inntil de nasjonale/regionale bestandsmålene er nådd. Igjen er det fastsatt minimumsantall som ikke er høye nok til å sikre langsiktig overlevelse og tilstrekkelig genetisk variasjon, med mindre det forekommer jevnlig innvandring av nye dyr. Men økt jakt på bjørnebestanden i våre naboland forverrer også situasjonen for bjørnen i Norge.

Kortsiktige politiske og økonomiske vurderinger avgjør hvor store bestander som skal tillates av de store rovdypene, uten hensyn til dyrene selv eller bestandenes naturlige utbredelse. Hensynet til næringsinteressene tvinger rovdypene bort fra deres naturlige leveområder og reduserer antallet til et kunstig lavt nivå hvor det ikke er noen sikkerhetsmarginer.

Internasjonale forpliktelse til å verne rovdyr

Jerv og bjørn står oppført på liste II i Bernkonvensjonen og omfattes dermed av forbudet mot forsettlig fanging og dreping. Det er åpnet for unntak fra dette forbudet, men bare hvis det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger og hvis tiltakene ikke vil true artenes overlevelse.

EUs Habitatdirektivet fra 1992 går lenger enn Bernkonvensjonen i vern av de ville dyrene. Direktivet innebærer at hvert enkelt land har ansvar for levedyktige bestander, og gir beskyttelse for alle artene i hele deres naturlige utbredelsesområde. Landenes forvaltning skal

ikke innskrenke artenes utbredelse. Soneinndelingen for rovdyr i Norge er dermed ikke i tråd med dette direktivet.

Rovdyrpolitikken i Norge forhindrer en naturlig utbredelse og oppbygging av rovdyrbestandene, noe som kommer i konflikt med internasjonale lover og avtaler, der målsettingen er en sikring av det biologiske mangfoldet. En liberalisering av nødvergeretten, som innebærer at rovdyr kan drepes i forkant av angrep, vil dramatisk forverre situasjonen for rovdyrene, og vil dermed ytterligere komme i konflikt med internasjonal vernepolitikk.

Rovdyr og beitedyr

Tall fra Statens Naturoppsyn over antall sauer drept av rovdyr i månedsskiftet juli/august i år, viser en nedgang på 30 prosent i forhold til samme tid i fjor. I 2007 var det dokumentert at 515 sauer var tatt av gaupe, 652 av jerv og 1002 av bjørn. Skadde og sjuke sauer eller selvdøde dyr som spises av rovdyr, kan også inngå i denne statistikken. Disse tapstallene fortøner seg lave i forhold til de øvrige statistikker, som viser at ca. 100.000 sauer dør i beitesesongen uten at rovdyr er involvert, og at ca. 120.000 sauer og lam dør før beitesesongen, som følge av produksjonspresset. Forebyggende tiltak som senere beiteslipp, tidligere sanking, vokterhunder, gjeting og skifting av beite har vist seg å ha god effekt. Sauenes verste fiender er imidlertid fluemark, flått og alveld. Det ensidige fokuset på rovdyr som årsak til lidelser og død for sauer på beite - med økt skadefelling og lisensjakt som følge og nå også forslag om liberalisering av nødvergeretten - viser myndighetenes manglende vilje til å ta fatt i det som er hovedproblemene i sauenæringen. I stedet konsentreres fokuset og ressursene på å forfølge og drepe rovdyrene.

Endring av viltlovens § 11

Departementets endringsforslag til § 11 i viltloven, den såkalte Nødvergebestemmelsen, innebærer at det innføres adgang til felling av gaupe og jerv til forsvar av bufe og tamrein, uten at det foreligger et direkte angrep. Det må imidlertid foreligge en aktuell fare for skade samt sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted. Bjørn kan etter forslaget felles etter de samme vilkår, dersom bestandsmålet for bjørn er nådd.

NOAHs kommentar:

En liberalisering av nødvergeretten vil innebære umulige bevismessige vurderinger og åpne for misbruk. I etterkant vil dyreeiere kunne hevde at det skutte rovdynet befant seg i nærheten av husdyr og at det var overveiende fare for angrep, men uten vitner vil dette være påstander som ikke lar seg verifisere. En slik mulighet til å felle rovdyr vil høyst sannsynlig bli benyttet av mange, og det kan også gi opphav til organisert jakt. Det har oppstått grupper (Norsk grunneierforening) som vil "lære bygdefolk å drepe rovdyr med loven i hånd", og som oppsøker områder med husdyr og rovdyr i håp om å kunne felle rovdyr under angrep. En liberalisering av nødvergeretten vil invitere slike grupper og flere til å misbruke nødvergeretten ytterligere, med henvisning til viltlovens formulering om "sannsynlighetsovervekt for at angrep ville finne sted". Så lenge rovdynet er skutt i et område med beitedyr, vil det være svært vanskelig å avgjøre hvorvidt dette var regulær jakt eller nødverge.

En åpning for felling av rovdyr i forkant av skade gir også stort rom for skjønnsmessig vurdering. Mange vil oppleve det som "aktuell fare for skade" når et rovdyr befinner seg i et

område med husdyr. Tilstedeværelse av rovdyr i områder med husdyr - som gjelder de fleste områder av landet - vil i seg selv kunne oppfattes som en trussel. Misbruket av nødvergeretten vil kunne bli omfattende, og vil trolig gi opphav til utallige tvister, i tillegg til at det vil forsterke konflikten mellom rovdyrfiendtlige grupper og naturvernere/dyrevernere. Selv i dag, med den forholdsvis strenge ordlyden i Viltlovens § 11, forekommer det trolig misbruk av nødvergeretten i langt større grad enn noen er klar over. Det er svært vanskelig å bevise om et rovdyr virkelig er felt under angrep på husdyr eller om det er felt ulovlig. Dersom myndighetene nå åpner for å felle rovdyr uten at det foreligger direkte angrep, vil det bli enda vanskeligere å forhindre ulovlig jakt.

Det vil være uansvarlig av departementet å forverre situasjonen for truede arter av rovdyr, som i utgangspunktet sliter med å opprettholde sin eksistens i et land med minimal toleranse for deres utbredelse og naturlige adferd. Dersom departementet liberaliserer nødvergeretten vil det være et dramatisk skritt mot å senke rovdyrenes vern ytterligere. Det vil kunne åpne for felling av rovdyr som streifer gjennom beiteområder uten å være i kontakt med husdyr, for felling av familiegrupper av rovdyr, som med sin blotte eksistens kan oppfattes som en trussel, og for regulær jakt, der rovdyrfiendtlige grupper oppsøker rovdyr i beiteområder for å skyte dem under påskudd av nødverge. I realiteten vil det legalisere jakt på rovdyr, så lenge det kan påvises at husdyr befinner seg i området der rovdyr felles.

Ny paragraf i Rovviltforskriften:

I Rovviltforskriften foreslås det inntatt en ny paragraf (§ 13 a), jf. punkt 2.3.3. Første og annet ledd skal lyde: For felling av vilt til forsvar av bufe og tamrein gjelder viltloven § 11.

Side 13

I tillegg kan eieren, eller noen som opptrer på eierens vegne, felle rovdyr som befinner seg i innhegnet område når det er sannsynlighetsovervekt for at rovdyret der vil angripe produksjonsdyr i landbruket eller hund. Det er et vilkår at innhegningen tilfredsstiller kravene til rovdyrsikre gjerder fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning.

Miljøverndepartementet kan bestemme at fellingsadgangen etter dette ledd ikke skal gjelde for spesielt truede arter eller spesielt truede bestander av enkelte arter.

NOAHs kommentar:

Rovdyrhegn og inngjerding av beitemark er positivt i forhold til å forebygge skader på husdyr. Men slike innhegninger kan også fungere som feller for rovdyr som kommer innenfor hegnet og ikke finner vegen ut. Manglende strøm eller defekter ved gjerdet kan medføre at rovdyr havner på feil side og ikke kommer seg ut igjen. Det er for lett å la det gå automatisk i felling av rovdyr i slike situasjoner, i stedet for å stille krav om at det blir gjort forsøk på å skremme eller lede rovdyrene ut av innhegningen. En slik paragraf i Rovviltforskriften vil også lett kunne misbrukes av grupper som tilstreber felling av rovdyr, blant annet ved at rovdyr som er skutt utenfor innhegningen i etterkant kan plasseres innenfor, for å simulere en nødvergesituasjon. Det kan også bli slik at noen spekulerer i rovdyrhegn som et sted med levende "åte" for rovdyr, der nærmest enhver står fritt til å skyte rovdyr med loven i hånd.

Konklusjon:

NOAH vil på det sterkeste fraråde en liberalisering av nødvergeretten, og likeens en ny paragraf i Rovviltforskriften som åpner for felling av rovdyr innenfor hegn. I stedet for å liberalisere lovverket og dermed sette rovdyrene i ytterligere fare for utrydding, bør

departementet skjerpe inn gjeldende lovverk og sørge for effektiv beskyttelse av rovdyrene. Tillatelse til lettvinnt avliving av rovdyr i områder med husdyr eller innenfor hegn, og det omfattende misbruk slike tillatelser kan innebære, kan i tillegg til illegal jakt, skadefelling, lisensjakt og naturlig død få katastrofale følger for rovdyrene.

Departementet bør medvirke til å bygge opp økt toleranse for rovdyrenes selvfølgelige rett til liv i norsk natur, og oppfylle nasjonale og internasjonale forpliktelser til å verne dem, i stedet for å tilby forenklete løsninger som vil gjøre ethvert rovdyr som befinner seg i områder med beitedyr fredløst. Det er andre tiltak enn jakt på rovdyr som bør iverksettes for å redusere tapstallene i sauenæringen – tapstall som i all hovedsak skyldes driftsformene og forhold som rovdyrene ikke er ansvarlige for.

De foreslåtte endringer vil ikke medvirke til økt fokus på alternative løsninger i konflikter som inkluderer rovdyr – eksempelvis bedøving/ flytting av dyr som er kommet innenfor rovdrygjerder. De vil i stedet virke negativt i forhold til konfliktdemping og positivt fokus på løsninger som ivaretar både ville og tamme dyrs liv.

Hvis Norge skal ha noen som helst troverdighet i miljøsammenheng, må myndighetene vise vilje til å bevare de truede rovdyrene og styrke vernet av dem i stedet for å svekke det.

Vennlig hilsen
For NOAH – for dyrs rettigheter

Jenny Rolness